

Enligt sändlista

Naturminnesförklaring av en ask på fastigheten Flen Mölntorp 1:9, Flens kommun

Asken vid Mölntorp augusti 2023, foto: Amanda Lidén

Beslut

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap. 10 § miljöbalken att förklara en ask på fastigheten Flen Mölntorp 1:9 i Flens kommun som naturminne, i enlighet med vad som närmare anges nedan.

Naturminnet ska utgöras av asken samt omgivande markområde med en radie av 15 meter räknat från trädets stam, enligt markering med röd heldragen linje på bifogad beslutskarta (bilaga 1). Asken ska vara skyddad även som död, stående eller liggande.

För att tillgodose och uppnå syftet med naturminnet beslutar länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5 och 6 §§ miljöbalken att nedan angivna inskränkningar och intrång ska gälla (se Föreskrifter).

Syftet med naturminnet

Syftet med naturminnet är att vårda och bevara en säregen, gammal och grov ask med ingående värdefulla livsmiljöer för insekter och kryptogamer för framtiden.

Syftet nås genom att asken skyddas från avverkning och andra åtgärder som kan skada den. Askens livstid kan förlängas med hjälp av uppstöttning. Grövre grenar som faller ned ska lämnas kvar på marken. Efter att asken har dött ska den få förmultna på platsen. Omgivande markområde som ingår i naturminnet hålls öppet genom återkommande röjningar.

Nya kunskaper om hotade och hänsynskrävande arter och naturtyper inom ramen för syftet med naturminnet ska beaktas i den löpande skötseln, liksom behovet av att vidta åtgärder mot invasiva främmande arter.

Föreskrifter

A Inskränkningar enligt 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken om markägarens och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturminnesområdet

Utöver vad som gäller enligt gällande författningar är det inom naturminnesområdet förbjudet att:

1. uppföra byggnad eller anläggning
2. anlägga väg
3. anlägga luft- eller markledning
4. anordna upplag

5. borra, gräva, schakta, utfylla, tippa, dika, spränga eller deponera
6. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel
7. kalka eller gödsla mark
8. skada asken genom avverkning, sågning av grenar eller annan åverkan som kan skada asken eller dess rotsystem, t.ex. körning med tunga maskiner
9. ta bort eller upparbeta asken efter att den dött
10. plantera eller så växtlighet som tränger eller skuggar asken
11. inplantera för området främmande djur- eller växtarter.

Ovanstående inskränkningar utgör inte hinder för förvaltaren, eller den som förvaltaren utser, att utföra de insatser som behövs för naturminnets vård och skötsel, och som framgår av föreskrifterna under B. Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för uppföljning av bevarandemål och åtgärder, eller vid tillsyn.

Ovanstående inskränkningar ska inte utgöra hinder för skötsel och underhåll av den intilliggande vägen.

Ovanstående inskränkningar ska inte utgöra hinder för betes- eller jordbruksdrift på jordbruksmarken intill tomten.

B Intrång enligt 7 kap. 6 § miljöbalken angående vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten förpliktas att tåla

Markägare och innehavare av särskild rätt är förpliktade att tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturminnet:

1. utmärkning av naturminnet enligt Naturvårdsverkets anvisningar
2. uppsättning och underhåll av informationstavla om naturminnet
3. skötsel i form av bortröjning av vegetation inom markområdet för naturminnet, uppstöttning av stam och grenar, kapning till högstubbe om länsstyrelsen bedömer det nödvändigt av säkerhetsskäl
4. genomförande av undersökningar i uppföljningssyfte av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden inom naturminnesområdet.

Uppgifter om naturminnet

Naturminnets namn	Asken vid Mölntorp
Naturvårdsregister ID	2061241
Naturföremål	En ask samt markområdet med en radie om 15 m från trädstammen
Kommun	Flen
Församling/socken	Dunker-Lilla Malma/Lilla Malma
Lägesbeskrivning	Ca 3 km sydost om Malmköping
Fastigheter (markägare)	Flen Mölntorp 1:9 (privat)
Naturvårdsförvaltare	Länsstyrelsen

Skötsel av naturminnet

Länsstyrelsen är förvaltare för naturminnet.

Naturminnet ska märkas upp enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

Skötsel av det omgivande markområdet ska ske återkommande för att hindra uppväxt av vegetation som riskerar att tränga eller skugga ut asken som levande eller växa över stammen som död.

Vid skötsel ska försiktighet iakttas så att skador på trädet på grund av gräsklippning eller röjning undviks.

För att förlänga askens livstid kan uppstöttning av tyngande grenar och uppsättning av stödjande band kring stammen bli aktuellt.

Grova grenar som faller ned ska lämnas inom naturminnesområdet.

Efter det att asken dött ska den finnas kvar i naturminnesområdet som död ved, stående eller liggande och tillåtas multna ner på platsen.

Om asken, efter länsstyrelsens besiktning, bedöms utgöra en säkerhetsrisk och därmed behöva tas ned, ska en så hög stubbe som möjligt lämnas stående och nedtagna träddeklar av grövre mått lämnas kvar inom naturminnesområdet.

Skälen för Länsstyrelsens beslut

Beskrivning av naturminnet

Naturminnet utgörs av en ask och omgivande markområde med en radie om 15 meter räknat från stammen. Asken står öppet på en höjd invid gården Mölntorp i Flens kommun som ett vårdträd.

Asken är gammal med en uppskattad ålder av 200–300 år och mycket grov. Stammen mäter för närvarande 408 cm i omkrets i brösthöjd och har en åldrad barkstruktur. Asken är opåverkad av askskottsjuka och har en levande krona med en del döda grenar, dess vitalitet skattas till 70 %. En spricka löper längs med stammen och i marknivå finns en hålighet med synlig mulm. Trädet står solexponerat då den närmaste omgivningen har hållits fri från inväxande vegetation av markägaren.

Bevarande av naturminnets värden

För att bevara asken och den livsmiljö den utgör för de andra arter som är knutna till ask, död som levande, skyddas asken och ett tillhörande markområde genom föreskrifter från åtgärder som kan skada asken, ovan eller under marken.

För att askens naturvärden ska kvarstå och för att öka trädets livslängd ska trädet stå fritt med solbelyst stam och utan risk för att andra träd växer in i kronan. Området runt stammen och 5 m utanför kronans markprojektion bör hållas fri från högväxt vegetation. Uppstöttande åtgärder kan även bli aktuella.

Länsstyrelsens bedömning och intresseprövning

Enligt 7 kap. 10 § miljöbalken får ett särpräglad naturföremål förklaras som naturminne av Länsstyrelsen om det behöver skyddas eller vårdas särskilt. Förklaringen får omfatta även det område på marken som krävs för att bevara naturföremålet och ge det behövligt utrymme. Vad som föreskrivs i 5–8 §§ miljöbalken om naturreservat gäller även för naturminnen.

Enligt åtgärdsprogrammet för särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet är bildandet av naturminnen ett lämpligt instrument för att ge särskilt skyddsvärda träd ett permanent skydd.

Trädet uppfyller samtliga kriterier för särskilt skyddsvärda träd:

- ”Jätteträd. Levande eller döda träd som är grövre än en meter i diameter på det smalaste stället under brösthöjd”

- ”Mycket gamla träd. Levande eller död gran, tall, ek och bok som är äldre än 200 år. Övriga trädslag som är äldre än 140 år”
- ”Grova hålträd. Levande eller döda träd som är grövre än 40 cm i brösthöjd med utvecklad hålighet i huvudstammen”.

Trädet klassas därmed som särskilt skyddsvärt enligt åtgärdsprogrammet för skyddsvärda träd i kulturlandskapet (Naturvårdsverkets rapport 6496, 2012).

Gamla lövträd med sina speciella strukturer och mikrohabitat är mycket viktiga för den biologiska mångfalden då de utgör en värdefull livsmiljö för många andra vanligt och sällsynt förekommande arter.

Ask är en art som minskar på grund av askskottsjukan och är därför klassad som starkt hotad (EN) i 2020 års svenska rödlista.

Asken vid Mölntorp är belägen inom den skogliga värdetrakten *Centrala Södermanlands sjölandskap* enligt länets strategi för formellt skydd av skog. Här ingår bland annat även de närliggande värdetrakterna för ädellöv vid Hyltinge och Sparreholm, enligt länets regionala handlingsplan för grön infrastruktur.

Askens ålder, grova stam och placering i landskapet gör den biologiskt intressant. Asken är även intressant ur ett kulturhistoriskt perspektiv, som en representant för traditionen av vårdträd invid gårdar.

Asken är i behov av en anpassad skötsel där konkurrerande träd och vegetation kontinuerligt undanröjs. Asken bedöms därför vara ett särpräglad naturföremål som kräver särskilt skydd och vård.

Bildandet av naturminnet utgör ett led i arbetet med att uppnå det av riksdagen antagna miljömålet Ett rikt växt- och djurliv. Då naturminnet ingår i ett ädellövriskt landskap med höga naturvärden bidrar bildandet av naturminnet till den gröna infrastrukturen av värdefulla ädellövmiljöer i länet.

Länsstyrelsen bedömer att bildandet av naturminnet i det aktuella området är väl förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 kap. miljöbalken samt med kommunens översiktsplan.

Länsstyrelsen har i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken prövat och funnit att föreskrifterna inte går längre i inskränkning av enskilds rätt att använda mark och vatten, än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Mot bakgrund av det ovan sagda finns det skäl för länsstyrelsen att förklara aktuellt område som naturminne.

Beskrivning av ärendet

Ägaren till fastigheten Flen Mölntorp 1:9 kontaktade länsstyrelsen i maj 2023 med önskemål om att skydda en gammal och grov ask på sin mark. Trädet var inte registrerat i inventeringen av skyddsvärda träd och länsstyrelsen hade inte någon tidigare kännedom om asken, men vid ett möte med markägaren vid trädet i augusti 2023, kunde länsstyrelsen konstatera att det uppfyller kriterierna för särskilt skyddsvärda träd. Vid besöket framförde markägaren att han är angelägen om att asken ska skyddas för framtiden och att han är intresserad av att skydda trädet som naturminne.

Fastighetsägaren ville också ha råd om eventuell beskärning av trädet för att öka dess livslängd och fick information om att samråd med länsstyrelsen enligt 12 kap. 6 § miljöbalken krävs för beskärning av ett skyddsvärt träd. Länsstyrelsen avrådde även från att beskära trädet i och med risken för askskottssjuka och föreslog i stället uppstöttning av stam och grenar vilket markägaren åtog sig att göra.

Förslaget till beslut sändes den 15 januari 2024 på remiss till Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, Flens kommun, sakägare och andra berörda. Inga yttranden har inkommit till länsstyrelsen.

Upplysningar

Beslutet kan överklagas, se bilaga 2.

Om det finns särskilda skäl får länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter för naturminnesområdet.

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft.

Beslutet kungörs i ortstidning.

Enligt artskyddsförordningen (2007:845) och Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2009:10) gäller bestämmelser om fridlysning av djur och växter.

Naturminnet är beläget på privat tomtmark.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Beatrice Ask med naturvårdshandläggare Amanda Lidén som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Johanna Sandwall, chefsjurist Christian Finnerman, avdelningschef Erik Hjortsberg, enhetschef Inger-Marie Wohlfarth, länsjurist Maria Pettersson och naturvårdshandläggare Kajsa Mellbrand medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Bilagor

1. Beslutslista
2. Överklagandehänvisning regeringen

- Naturminnesområde
- Fastighetsgräns
- Väg

0 25 50 m

Skala: 1:1 000 [A4]
Koordinatsystem: SWEREF99 TM
Bakgrundskarta: © Lantmäteriet

Du kan överklaga beslutet hos regeringen

Om du inte är nöjd med Länsstyrelsens beslut, kan du skriftligen överklaga beslutet hos regeringen.

Så här överklagar du beslutet

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska du lämna eller skicka din skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Södermanlands län antingen via e-post; sodermanland@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Södermanlands län, 611 86 Nyköping.

Tiden för överklagande

Ditt överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag du fick del av beslutet. Du anses ha fått del av beslutet den dag det kungörs i ortstidning. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ditt överklagande kan du be att få ytterligare tid till att utveckla dina synpunkter och skälen till att du överklagar. Sedan är det regeringen som beslutar om tiden kan förlängas.

Parter som företräder det allmänna ska ha kommit in med sitt överklagande **inom tre veckor** från den dag då beslutet meddelades.

Ditt överklagande ska innehålla

Vilket beslut som du överklagar, beslutets datum och diarienummer.

Hur du vill att beslutet ska ändras.

Varför du anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Om du har handlingar som du anser stödjer din överklagan så bör du bifoga kopior på dessa. Kontakta Länsstyrelsen i förväg om du behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Ombud

Om du anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt dig ska ombudet underteckna skrivelsen samt uppge sitt eget namn, adress och telefonnummer. Ombudet bör också bifoga en fullmakt.

Behöver du veta mer?

Har du ytterligare frågor kan du kontakta Länsstyrelsen via e-post sodermanland@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 010-223 40 00. Ange ärendets diarienummer.